

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા

વિરુદ્ધ

શ્રી રામ બોહરા અને અન્ય

૨૯ જાન્યુઆરી, ૧૯૬૫

[રઘુબર દયાલ, આર.એસ.બચાવત અને વી. રામાસ્વામી ન્યાયમૂર્તિઓ]

હિંદુ કાયદો- સંયુક્ત હિંદુ પરિવારનું પ્રતિનિધિત્વ કરતી બે વ્યક્તિઓ દ્વારા દાવો-એકનું મૃત્યુ-બીજાની વિરુદ્ધ અપીલ -જો સક્ષમ હોય તો-સિવિલ પ્રોસિજર કોડ (૧૯૦૮ નો અધિનિયમ ૫), આદેશ ૨૨ નિયમ ૧૧.

સામાવાળાઅને બી એ દાવો દાખલ કર્યો અને અપીલકર્તા સામે ચોક્કસ રકમ માટે હુકમનામું મેળવ્યું. અપીલકર્તાએ ઉચ્ચ અદાલતમાં અપીલ કરી હતી અને ત્યારબાદ બીનું મૃત્યુ થયું હતું. ઉચ્ચ અદાલતે બી વિરુદ્ધની અપીલમાં ઘટાડો કરવાની અને અવેજી માટેની અરજીને રદ કરતી અરજીને ફગાવી દીધી હતી કારણ કે તે અભિપ્રાય હતો કે અપીલકર્તાની તરફથી ગંભીર બેદરકારી

કરવામાં આવી હતી. જ્યારે અપીલ સુનાવણી માટે આવી ત્યારે સામાવાળાદ્વારા પ્રારંભિક વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો કે અપીલ સંપૂર્ણપણે ઘટી ગઈ હતી જેને ઉચ્ચ અદાલતે સમર્થન આપ્યું હતું.

પ્રમાણપત્ર દ્વારા અપીલ પર, અપીલકર્તાઓએ દલીલ કરી હતી કે અપીલમાં કોઈ ઘટાડો થઈ શકતો નથી કારણ કે સામાવાળાદ્વારા અને બી દ્વારા સંયુક્ત પરિવારના કર્તા તરીકે લાવવામાં આવ્યો હતો અને કર્તાઓમાંથી એકના મૃત્યુ પર, અન્ય કર્તાએ સંયુક્ત પરિવાર, વાસ્તવિક વાદી-પ્રતિવાદીનું પ્રતિનિધિત્વ કરવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું.

ઠરાવ્યું- સામાવાળાસામેની અપીલ અયોગ્ય હતી.

જ્યારે સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારના બે પ્રતિનિધિઓએ સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારના લાલ માટે દાવો કરે અને તેમની તરફેણમાં હુકમનામું મેળવે, અને સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા પ્રતિવાદીઓ તરીકે બંને સામે અપીલ દાખલ કરવામાં આવે, ત્યારે અન્ય પ્રતિનિધિ એક પ્રતિનિધિનાં મૃત્યુ પર સંયુક્ત પરિવારનું પ્રતિનિધિત્વ કરવાનું ચાલુ રાખશે નહીં.[૮૩૫ બી-ડી]

તેમની વચ્ચેનો કોઈપણ એક વ્યક્તિ, અન્યના અવસાન પછી, જ્યાં સુધી કુટુંબના સભ્યો દ્વારા તેનું કુટુંબનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા માટેનું અધિકારપત્ર માન્ય કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, સંયુક્ત કુટુંબનું પ્રતિનિધિત્વ કરી શકે નહીં.[૮૩૫ એફ-જી]

પંજાબ રાજ્ય વિરુદ્ધ નાથુ રામ, [૧૯૬૨] ૨ S.C.R.૬૩૬ પર આધાર રાખ્યો હતો.

સિવિલ અપીલીય હકૂમત: ૧૯૬૨નો સિવિલ અપીલ નંબર ૬૧૧.

૧૯૫૧ ના મૂળ હુકમનામા નંબર ૫૨૫ માંથી અપીલમાં પટના હાઈકોર્ટના ૧૧ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૫૯ ના ચુકાદા અને હુકમનામાથી વિશેષ રજા દ્વારા અપીલ.

અપીલકર્તા વતી બિશન નારાયણ.ડી. આર. પ્રેમબી. આર. જી. કે. આચર અને આર. એન. સચથે.

પ્રતિવાદીઓ નંબર ૧ થી ૫ વતી એ. વી. વિશ્વનાથ શાસ્ત્રી અને કે. કે. સિન્હા,

કોર્ટનો ચુકાદો જસ્ટિસ રઘુબર દયાલે આપ્યો હતો.

બંશીધર બોહરાના પુત્ર વિલાસ રાય બોહરા અને ગણપત રામ બોહરાના પુત્ર શ્રી રામ બોહરાએ ૨૦ ઓક્ટોબર, ૧૯૪૮ના રોજ બોમ્બેના મેસર્સ રામ કિશન દાસ સાગરમલે મેસર્સ બંશીધર ગણપત રાયના વર્ણન હેઠળ વાદીઓને સોંપેલા કપડાની ૧૧ ગાંસડીઓની ડિલિવરી ન કરવાને કારણે વાદીઓને થયેલા નુકસાન કારણે વળતર માટે સામાવાળાપાસેથી ૧૩,૪૪૮ રૂપિયાની વસૂલાત માટે યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા સામે દાવો માંડ્યો હતો. દાવાના પેરા ૧ માં એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે વાદીઓ મેસર્સ

બંશીધર ગણપત રાયના નામ અને શૈલીમાં કાપડ અને અન્ય ચીજવસ્તુઓનો વ્યવસાય કરતા હતા, જે મિતાક્ષર સ્કૂલ ઓફ હિન્દુ લૉ દ્વારા સંચાલિત તેમની સંયુક્ત પારિવારિક વેપાર પેઢી હતી, જેમાં સંયુક્ત પરિવાર વાદી કર્તા અને પ્રતિનિધિઓ હતા અને તેઓએ આ રીતે દાવો કર્યો હતો. દાવાના પેરા ૧ માં આ નિવેદન લેખિત નિવેદનમાં સ્વીકારવામાં આવ્યું ન હતું. ટ્રાયલ કોર્ટે ૨૯ ઓગસ્ટ, ૧૯૫૧ના રોજ દાવો મંજૂર કર્યો. હુકમનામાએ, અન્ય બાબતોની સાથે, નીચે મુજબ હતું:

"એવો આદેશ આપવામાં આવે છે કે દાવો ખર્ચ સાથે મંજૂર કરવામાં આવે અને પ્રતિવાદીઓ વાદીઓને રૂ. 13,448 ની રકમ તેના પરના વ્યાજ સાથે ચૂકવે."

યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયાએ પટણા હાઈકોર્ટમાં અપીલ કરી હતી અને હુકમનામું રદ કરવા અને ખર્ચ સાથે દાવાને રદ કરવા માટે વિનંતી કરી હતી. વાદી-પ્રતિવાદીઓને અપીલની નોટિસ આપવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ ૨૪ જુલાઈ, ૧૯૫૭ના રોજ બિલાસ રાય બોહરાનું અવસાન થયું હતું. ૫ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૫૮ના રોજ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા આદેશ ૨૨, નિયમ ૪, ને સી. પી. સી.આદેશ ૨૨, નિયમ ૧૧, સાથે વાંચતા તે હેઠળ વિલંબમાં ઘટાડા અને માફીને રદ કરવા માટે અવેજી માટે અરજી રજૂ કરી હતી. અરજીમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે અરજદારના વકીલને ૧૪ મે, ૧૯૫૮ના રોજ ફરિયાદી નંબર ૧, બિલાસ રાય બોહરાના મૃત્યુ વિશે જાણ થઈ હતી, જ્યારે

આ કેસ દૈનિક ચાટીમાં તે અસરની નોંધ સાથે હતો, કે તેમણે તાત્કાલિક રેલવે અધિકારીઓને આ હકીકતની જાણ કરી હતી પરંતુ એટેચરની ભૂલને કારણે, સમયસર અવેજી માટે યોગ્ય પગલાં લઈ શકાયા ન હતા. વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ત્રણ દિવસની સઘન તપાસ અને પ્રયાસો પછી બિલાસ રાય બોહરાના મૃત્યુની તારીખ અને તેના વારસદારો અને કાયદાકીય પ્રતિનિધિઓના નામ અને સરનામાંની ખાતરી થઈ શકી હતી. બિલાસ રાય બોહરાના વારસદારોને બદલવા માટે પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી, તેઓ તેમના પુત્રો, એક વિધવા અને એક પુત્રી હતા. અરજીમાં તેમના નામનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો.

બિલાસ રાય બોહરાના વારસદારો દ્વારા આ અરજીનો વિરોધ કરવામાં આવ્યો હતો. તેમાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો કે ૨૭ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૫૭ના રોજ અન્ય એક અપીલમાં બિલાસ રાય બોહરાના વારસદારોના સ્થાનાંતર માટે અરજી કરવામાં આવી હતી જેમાં યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા સામાવાળાહતો અને તેથી યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને તેના વકીલને બિલાસ રાય બોહરાના મૃત્યુ અને તેના વારસદારોના નામોની જાણ હતી.

૧ ડિસેમ્બર, ૧૯૫૮ના રોજ, ઉચ્ચ અદાલતે બિલાસ રાય બોહરા સામેની અપીલમાં ઘટાડો કરવા અને વારસદારોને બદલવા માટેની અરજીને ફગાવી દીધી હતી કારણ કે તે અભિપ્રાય હતો કે અપીલકર્તા, યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા

તરફથી ગંભીર બેદરકારી કરવામાં આવી હતી, કારણ કે તેના વકીલ પાસે ઓછામાં ઓછા ૧૬ મે, ૧૯૫૮ના રોજ બિલાસ રાય બોહરાના મૃત્યુ વિશે માહિતી હતી. હાઈકોર્ટ આ કેસની હકીકતો પર સંતુષ્ટ ન હતી કે અપીલમાં ઘટાડાને રદ કરવા માટે કોઈ આધાર બનાવવામાં આવ્યો હતો.

અહીં ઉલ્લેખ કરી શકાય છે કે ઉચ્ચ અદાલતમાં એવી વિનંતી કરવામાં આવી ન હતી કે બિલાસ રાય બોહરાના વારસદારો અને કાનૂની પ્રતિનિધિઓ સામેની અપીલરદ થઈ નથી. જ્યારે યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા પોતે જ બિલાસ રાય બોહરાના વારસદારો અને કાયદાકીય પ્રતિનિધિઓની છૂટછાટ અને અવેજીને અલગ રાખવા માટે અરજી કરી હતી ત્યારે તેની વિનંતી કરી શકાતી ન હતી.

હયાત સામાવાળાસામે યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયાની અપીલ, એટલે કે, શ્રી રામ બોહરા, ૧૧ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૫૯ ના રોજ સુનાવણી માટે આવ્યા હતા, જ્યારે સામાવાળાવતી પ્રારંભિક વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો કે અપીલ સંપૂર્ણપણે રદ થઈ ચૂકી હતી કારણ કે તે વાદી-સામાવાળાનંબર ૧ ના વારસદારો સામે રદ થઈ ચૂકી હતી.

યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા માટે એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે બે વાદી, એટલે કે, મૃતક વિલાસ રાય બોહરા અને શ્રી રામ બોહરાએ સંયુક્ત પરિવારના કર્તા તરીકે દાવો દાખલ કર્યો હતો, જે મેસર્સ બંશીધર ગણપત

રાયની પેઢીના માલિક હતા અને એક કર્તાના મૃત્યુ પછી અન્ય વાદી કે જેને વાદીના દાવામાં કર્તા તરીકે પણ વર્ણવવામાં આવ્યા હતા તે પરિવારનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા માટે સક્ષમ હતા અને તેથી સમગ્ર અપીલરદ કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ ન હોઈ શકે. ફરીથી, એવી દલીલ કરવામાં આવી ન હતી કે બિલાસ રાય બોહરાના વારસદારો સામેની અપીલરદ થઈ નથી.

ઉચ્ચ અદાલતે પ્રારંભિક વાંધાને સમર્થન આપ્યું હતું અને ચુકાદો આપ્યો હતો કે અપીલ ગ્રાહ્ય રહી નથી અને તેને રદ કરવી યોગ્ય છે. એવો અભિપ્રાય હતો કે જો એવું માનવામાં આવે કે બંને વાદીઓએ એક જ સંયુક્ત પરિવારના કર્તા તરીકે તેમની ક્ષમતામાં દાવો દાખલ કર્યો હતો, તો પણ સંયુક્ત પરિવારને બિલાસ રાય બોહરાના વારસદારો સામે અપીલને કારણે ફાયદો થયો હતો કારણ કે બિલાસ રાય બોહરાના પ્રતિનિધિત્વ દ્વારા સંયુક્ત પરિવારની તરફેણમાં પસાર કરાયેલ હુકમનામું રદ કરી શકાયું ન હતું અને જો અન્ય કર્તા શ્રી રામ બોહરાની હાજરીમાં અપીલને ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપવામાં આવે, તો બે વિરોધાભાસી હુકમનામા અસ્તિત્વમાં આવવાની શક્યતા રહે છે. તદનુસાર, ઉચ્ચ અદાલતે અપીલને ફગાવી દીધી હતી. તે આ આદેશની વિરુદ્ધ હતું કે યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અનુચ્છેદ ૧૩૩ હેઠળ હાઈકોર્ટ પાસેથી પ્રમાણપત્ર મેળવ્યું અને પછી આ અપીલ દાખલ કરી.

અપીલમાં નિર્ણય લેવાનો એકમાત્ર મુદ્દો એ છે કે શું સામાવાળાશ્રી રામ બોહરા, સામાવાળાનંબર ૨, સામે ઉચ્ચ અદાલતમાં યુનિયન ઓફ

ઈન્ડિયાની અપીલ, સામાવાળાનંબર ૧, બિલાસ રાય બોહરા સામે તેના વારસદારો અને કાનૂની પ્રતિનિધિઓને રેકૉર્ડ પર ન લાવવાના કારણે, તેમની સામેની અપીલ રદ થઈ ગઈ હતી. અપીલકર્તા માટે તે વિવાદાસ્પદ રહ્યું નથી કે જો એવું માનવામાં આવે કે બિલાસ રાય બોહરાના વારસદારો અને કાનૂની પ્રતિનિધિઓ સામેની અપીલમાં રદ થઈ ગઈ છે, તો તે એકલા હયાત સામાવાળાસામે ગ્રાહ્ય રહી ન શકે. આ દાવો બંને વાદીઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. અપીલમાં બંને સામાવાળાહતા. આ હુકમનામું સંયુક્ત હતું, જેમાં દરેક હુકમનામા ધારકોના હિસ્સા અંગે કોઈ સ્પષ્ટીકરણો નહોતા. તેથી, જો એક સામાવાળાસામે અપીલ રદ થઈ જાય, તો સમગ્ર અપીલ ગ્રાહ્ય રહી ન શકે.

અપીલકર્તાને ખરેખર જે વિનંતી કરવામાં આવે છે તે એ છે કે શ્રી રામ બોહરાના મૃત્યુ પર અપીલમાં કોઈ ઘટાડો કરી શકાતો નથી અને તેના વારસદારો અને પ્રતિનિધિઓને રેકૉર્ડ પર લાવવાની ચૂક થઈ શકે છે, કારણ કે વાસ્તવિક વાદી સંયુક્ત પરિવાર હતો જેની માલિકી બંશીધર ગણપત રાય પેઢીની હતી, જે ગાંસડીઓની માલવાહક હતી જે વિતરિત કરવામાં આવી ન હતી અને કારણ કે દાવો બે નામાંકિત વાદીઓ દ્વારા સંયુક્ત પરિવારના કર્તા તરીકે લાવવામાં આવ્યો હતો. એવું કહેવામાં આવે છે કે એક કર્તાના મૃત્યુ પછી, અન્ય કર્તાએ સંયુક્ત પરિવાર, વાસ્તવિક વાદી-પ્રતિવાદીનું

પ્રતિનિધિત્વ કરવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું અને તેથી અપીલરદ થવાનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી. અમે વિવાદને યોગ્ય ગણતા નથી.

સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારમાં એકથી વધુ કર્તા હોઈ શકે છે તે દરખાસ્તના સમર્થનમાં અમને હિન્દુ કાયદાના કોઈ લખાણ અથવા કોઈ નિશ્ચિત કેસનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો નથી. સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારના બે કર્તા હોવાનો વિચાર, પ્રથમ દૃષ્ટિએ, કર્તાની વિભાવના સાથે સુસંગત નથી લાગતો. તેઓ પોતાને પેઢીની માલિકી ધરાવતા સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારના કર્તા તરીકે વર્ણવે છે અને જો હિન્દુ કાયદો બે કર્તાના અસ્તિત્વનો વિચાર ન કરે તો તેમનો દાવો તેમને સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારના કર્તા ન બનાવી શકે.

મુદ્દાના હિન્દુ કાયદાના ફક્ત ૨૩૬, બારમી આવૃત્તિમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે

"સંયુક્ત પરિવારની મિલકત સામાન્ય રીતે પિતા અથવા પરિવારના અન્ય પરિષ્ઠ સભ્ય દ્વારા હાલમાં સંચાલિત થાય છે. સંયુક્ત પરિવારના સંચાલકને કર્તા કહેવામાં આવે છે.

પિતા હંમેશા, અને સગીર પુત્રોના કિસ્સામાં ખાસ કરીને, સંયુક્ત પરિવારની મિલકતના કુદરતી વ્યવસ્થાપક (મેનેજર) હોય છે.

હિન્દુ કાયદા હેઠળ સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારના કર્તા પાસે જે સત્તાઓ છે તેને

ધ્યાનમાં રાખીને બે કર્તાનું અસ્તિત્વ સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારની મિલકત અને પરિવારની અન્ય બાબતોનું સરળ સંચાલન થઈ શકતું નથી, જે સત્તાઓ માત્ર એવી સત્તાઓ સુધી મર્યાદિત નથી જે સામાન્ય રીતે અમુક વ્યક્તિઓની મિલકતના વ્યવસ્થાપકને મિલકતની માલિકીનું સંચાલન કરવાની સત્તા આપે છે. સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારનો કર્તા ચોક્કસપણે પારિવારિક સંપત્તિનો સંચાલક હોય છે પરંતુ નિઃશંકપણે તેની પાસે એવી સત્તાઓ હોય છે જે સામાન્ય સંચાલક પાસે હોતી નથી. તેથી કર્તાને માત્ર મિલકતના સંચાલક સાથે સરખાવી ન શકાય.

ભગવાન દયાલ વિરુદ્ધ શ્રીમતી રેવતી દેવી (૧ [૧૯૬૨] ૩ એસસીઆર ૪૪૦) તરીકે નોંધાયેલા કેસનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો. એવું પૃ.૪૮૨ : માં જણાવવામાં આવ્યું હતું.

"કાનૂની સ્થિતિ નીચે મુજબ છે કોપર્સેનરી એ હિન્દુ કાયદાનું સર્જનની રચના છે અને પુનઃમિલન સિવાય પક્ષોની સમજૂતી દ્વારા બનાવી શકાતું નથી. તે એક કોર્પોરેટ સંસ્થા અથવા પારિવારિક એકમ છે. કાયદો પરિવારની એક શાખાને ગૌણ કોર્પોરેટ સંસ્થા તરીકે પણ માન્યતા આપે છે. ઉપરોક્ત કુટુંબ એકમ, પછી ભલે તે મોટું હોય કે ગૌણ, કાયદા દ્વારા નિર્ધારિત મર્યાદાઓને આધિન પારિવારિક મિલકત હસ્તગત કરી શકે છે, રાખી શકે છે અને તેનો નિકાલ કરી શકે છે. સામાન્ય રીતે સંચાલક, અથવા પરિવારના સભ્યોની સંમતિ, સ્પષ્ટ અથવા ગર્ભિત રીતે, અન્ય કોઈપણ સભ્ય અથવા સભ્યો

ઉપરોક્ત કાયદા દ્વારા નિર્ધારિત મર્યાદાઓને આધીન પરિવાર માટે અથવા તેના વતી, વ્યવસાય કરી શકે છે અથવા મિલકત હસ્તગત કરી શકે છે

હકીકત એ છે કે સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારના મેનેજર સિવાય અન્ય કોઈ સભ્ય અથવા સભ્યો, પરિવાર વતી વ્યવસાય વગેરે કરે છે, તેનો અર્થ એ નથી કે આવા સભ્યો જે પરિવાર માટે કામ કરે છે તે પરિવારના કર્તા તરીકે કરે છે.

હિન્દુ કાયદાના કોઈ લખાણની ગેરહાજરીમાં અથવા સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારમાં બે કર્તા હોઈ શકે તેવા અગાઉના કોઈ નિર્ણયની ગેરહાજરીમાં અમે આ પ્રશ્ન પર કોઈ ચોક્કસ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવા તૈયાર નથી કે શું સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારમાં બે કર્તા હોઈ શકે છે અને જો બે કર્તા હોઈ શકે, તો તેમાંથી એકના મૃત્યુની અસર બંને દ્વારા લાવવામાં આવેલા દાવાની જાળવણી પર શું પડશે.

બે વ્યક્તિઓ સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારના સભ્યોના આધારે સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારની બાબતોની સંભાળ રાખી શકે છે, જે તેમને કુટુંબનું પ્રતિનિધિત્વ કરવાનો અધિકાર આપે છે. તેઓ બે વ્યક્તિઓ હશે જે પરિવારનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા માટે હકદાર હશે અને તેમની પ્રતિનિધિત્વ કરવાની સત્તા સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારના સભ્યો દ્વારા તેમને આપવામાં આવેલી સત્તાની શરતો પર આધારિત હશે. પરિવાર માટે કામ કરવાની તેમની સત્તા હિન્દુ કાયદાના કોઈ પણ સિદ્ધાંત હેઠળ પ્રાપ્ત થતી નથી, પરંતુ તે સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારના સભ્યો પર આધારિત છે જે તેમને ચોક્કસ સત્તા આપે છે. તેથી, એવું ન કહી શકાય કે જ્યારે સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારના આવા બે પ્રતિનિધિઓ

સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારના લાભ માટે દાવો કરે છે અને તેમની તરફેણમાં હુકમનામું મેળવે છે, અને સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા પ્રતિવાદીઓ તરીકે બંને સામે અપીલ દાખલ કરવામાં આવે છે, ત્યારે અન્ય પ્રતિનિધિઓ પ્રતિનિધિઓમાંથી એકના મૃત્યુ પર સંયુક્ત પરિવારનું પ્રતિનિધિત્વ કરવાનું ચાલુ રાખશે. જ્યારે સંયુક્ત હિન્દુ પરિવાર દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તા એવી હતી કે બંનેએ સંયુક્ત રીતે કામ કરવાનું હતું ત્યારે તેઓ કદાચ આમ કરી શક્યા ન હતા. બે પ્રતિનિધિઓની સત્તાની શરતો વિશે કોઈ જાણકારીની ગેરહાજરીમાં, સફળતાપૂર્વક આગ્રહ કરવો શક્ય નથી કે પ્રતિનિધિઓમાંથી એકના મૃત્યુ પછી, અન્ય પ્રતિનિધિ હજુ પણ સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારનું પ્રતિનિધિત્વ કરવાનું ચાલુ રાખે. પ્રતિનિધિઓમાંથી એકના મૃત્યુ પછી, પરિવારના કર્તા, હિન્દુ કાયદાના સિદ્ધાંતો અનુસાર, સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા માટે આપમેળે હકદાર વ્યક્તિ હશે, જ્યાં સુધી પરિવાર ફરીથી સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારના ચોક્કસ સભ્યોને તેનું પ્રતિનિધિત્વ કરવાનો અધિકાર આપવાનો નિર્ણય ન કરે. સંયુક્ત હિન્દુ પરિવાર દ્વારા બે વાદીઓને આપવામાં આવેલી સત્તાની શરતો અને અવકાશ સૂચવવા માટે રેકૉર્ડ પર કોઈ સામગ્રી નથી.

તેથી અમે અપીલમાં આ બાબતને એ આધાર પર ધ્યાનમાં લઈએ છીએ કે દાવો બે વ્યક્તિઓ દ્વારા અરજદાર તરીકે લાવવામાં આવ્યો હતો. તેઓ બંન્નીધર ગણપત રાયની માલિકી ધરાવતા સંયુક્ત હિન્દુ પરિવારનું

પ્રતિનિધિત્વ કરી શકે છે. જ્યાં સુધી પરિવારના સભ્યો દ્વારા કુટુંબનું પ્રતિનિધિત્વ કરવાના તેના અધિકારની પુષ્ટિ ન થાય ત્યાં સુધી તેમાંથી કોઈ એક બીજાના મૃત્યુ પછી સંયુક્ત પરિવારનું પ્રતિનિધિત્વ કરી શકશે નહીં. દાવાના હેતુ માટે બીજા અરજદાર માં એટલે કે., શ્રી રામ બોહરા આવી પુષ્ટિ અથવા સત્તાના નવા નિહિત થવા અંગે કોઈ આરોપ અથવા પુરાવા નથી, , બે અરજદાર ઓ હતા અને તેમાંથી એકના મૃત્યુ પર વિરોધી પક્ષ માટે તેના વારસદારો અને કાનૂની પ્રતિનિધિઓને સમયસર સામેલ કરવા જરૂરી હતા. તે આમ કરવામાં નિષ્ફળ ગયું અને તેથી તે વારસદારો અને બિલાસ રાય બોહરાના પ્રતિનિધિઓ સામેની અપીલને યોગ્ય રીતે ઘટાડવામાં આવી હતી. આવા ઘટાડાનું પરિણામ અન્ય સામાવાળાસામે આ અપીલને અસમર્થ બનાવે છે, જેમ કે બંને પ્રતિવાદીઓ વિરુદ્ધ હુકમનામું., એટલે કે બિલાસ રાય બોહરા અને શ્રી રામ બોહરા એક સંયુક્ત હુકમ હતો. આ હુકમનામું કોના લાભ માટે પસાર કરવામાં આવ્યું હતું અથવા બે હુકમનામા ધારકોને કેટલા પ્રમાણમાં વચગાળાની રકમ મળવાની હતી તે દર્શાવવા માટે હુકમનામામાં કંઈ નહોતું. તેથી શ્રી રામ બોહરા સામેની અપીલ અયોગ્ય હતી.

આ દ્રષ્ટિકોણને પંજાબ રાજ્ય વિરુદ્ધ નાથુ રામ (૧ [૧૯૬૨] ૨ એસસીઆર ૬૩૬) માં આ અદાલતના નિર્ણય દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે. ત્યાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે જ્યારે પ્રતિવાદીઓની

તરફેણમાં હુકમનામું સંયુક્ત અને અવિભાજ્ય હોય, ત્યારે મૃતક સામાવાળાસિવાયના પ્રતિવાદીઓ સામેની અપીલ જો મૃતક સામાવાળાસામેની અપીલમાં ઘટાડો થયો હોય તો આગળ વધી શકાતી નથી.

તેથી અમારો અભિપ્રાય છે કે માત્ર શ્રી રામ બોહરા સામેની અપીલ જ અસમર્થ બની ગઈ હોવાનું ઉચ્ચ ન્યાયાલયનું માનવું સાચું હતું.

અપીલકર્તા માટે વધુ દલીલ કરવામાં આવી છે કે ઉચ્ચ અદાલતે રાહતને રદ કરવા માટે અપીલકર્તાની અરજીને મંજૂરી આપવી જોઈતી હતી. અપીલમાં ઘટાડાને રદ કરવાની વિનંતીના સમર્થનમાં વિનંતી કરવામાં આવેલી હકીકતોને ધ્યાનમાં લીધા પછી ઉચ્ચ અદાલતે તેની વિવેકબુદ્ધિનો વિવેકપૂર્ણ ઉપયોગ કર્યો હતો. વિવેકબુદ્ધિનો યોગ્ય રીતે ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો ન હતો તે ધ્યાનમાં લેવાનું અમને કોઈ કારણ મળતું નથી.

તેથી, અમે આ સંબંધમાં ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતી વિવેકબુદ્ધિમાં દખલ કરવા માટે આને યોગ્ય કેસ માનતા નથી.

તેથી અમે ખર્ચ સાથે અપીલને નકારી કાઢીએ છીએ.

અરજી ફગાવી દેવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.